

EMIL HRUŠKA
**MY, HOŠI
Z POHRANIČÍ**

MY, HOŠI Z POHRANIČÍ

EMIL HRUŠKA

**MY, HOŠI
Z POHRANIČÍ**

Jakákoli podobnost
povídkových postav s osobami žijícími
či nežijícími je čistě náhodná.

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Copyright © Emil Hruška, 2015
Cover and layout © Karel Kárász, 2015
Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2015

ISBN PDF 978-80-7425-472-7

*„Je to drsný a pravdivý obraz života v pohraničí
po odchodu Němců, obraz tamního života,
spolužití, společných tragédií atd.
To ještě nikdo v české literatuře
tak vynikajícím způsobem nenapsal!“*

OTA FILIP

ÚVODEM

ANEB HOŠI Z POHRANIČÍ NA SCÉNĚ

Celé své dětství jsem prožil při česko-bavorské hranici. Tehdejší pohraničí bylo bizarním prostředím nádherné přírody, pestré směsice národností a životních podmínek, které ve srovnání s vnitrozemím nebyly lehké a jednoduché. Každodenní život nejen „hochů“ v pohraničí poznamenávaly mnohé specifické, barvité a leckdy dramatické události, jež se hluboce, často nesmazatelně zapisovaly především do vnímavých dětských duší.

Po roce 1946 se stalo česko-bavorské, stejně jako česko-saské nebo česko-slezské pohraničí svého druhu zvláštním územím; většina jeho dosavadních německých obyvatel včetně „hochů z pohraničí“ musela odtud odejít a jejich nástupci už mluvili jinou řečí. Ti i oni byli jiní a přece si tak podobní, jak se snaží anonymně připomenout ilustrační fotografie. Někteří z původních obyvatel ale zůstali a do jejich poválečných osudů se vpletly osudy Čechů, Slováků, Rusínů, volyňských Čechů a příslušníků dalších národností,

kteří přišli do pohraničí z různých koutů, aby zde začali nový život. A ti všichni museli spolu žít, pracovat, chodit do školy, přít se, někdy se i prát a také pospolu radovat. Vstupovali spolu do sňatků a jejich potomkům, jak stojí v jedné z povídek, mohla být národnost svých rodičů, ale i jejich minulost a s ní spojené hypotéky, ukradená...

Pokusil jsem se vylíčit to, co se tehdy, zejména v 60. a počátkem 70. let minulého století odehrálo v kraji, kde jsem strávil své dětství. To, o čem jsem slyšel, co jsem zažil, co se přihodilo opravdu nebo jen zčásti, či co přinesla jen fantazie a vložila do časových a prostorových souřadnic. Pověstné „Dichtung und Wahrheit“ se plnou měrou týká i „hochů z pohraničí“. Je opravdu zbytečné hledat v povídkách a fotografiích konkrétní jména a místa. Vylíčené příběhy, osudy a zobrazené postavy jsou totiž s ohledem na česko-německé pohraničí univerzální; dobové a přece nadčasové, spočívající v krajině a přece nad ní...

Autor

SAMOTA

Někdo mě sleduje?

„Rosejpal,“ křikl jsem do prázdna, „neschovávej se!“

Nic. Praskání větví však ustalo a já jsem slyšel jen vítr opírající se do korun stromů.

Šel jsem na náš tajný plácek, byl v lese mezi dvěma obrovskými balvany, dobře chráněný před zraky kolemjdoucích. Měli jsme tady ohniště a pár špalků, na kterých jsme sedávali. Rosejpal, pověstný vyzvědač a samotář, mezi nás nepatřil, ale s oblibou nás špehoval.

Šel jsem na plácek, i když jsem věděl, že tam asi nikdo nebude. Ale chodil jsem tam moc rád a teď jsem si chtěl jen rozdělat oheň, upéct kousek slaniny a pak honem domů.

„Rosejpal, ty srabe, vím o tobě!“

Zase nic, bodejť by se taky ukázal, slídič zatracený. Jednou ho dokonce chytili u Benešů ve špajzu, vlezl tam okénkem a kradl klobásy.

Byl jsem na místě.

Nalámal jsem nejprve tenké suché větvičky, ty jsem obložil silnějšími a škrtl sirkou. Oheň vzplanul jednadvě. Ostražitě jsem se rozhlížel – kdepak je, ten hajzl? Přiložil jsem ještě dva silné klacky, pak jsem vytáhl z chlebníku slaninu a chleba a připravil jsem si prut na opékání. Už se mi sbíhaly sliny. Slanina na prutu se škvířila, těžké kapky tuku padaly do plamenů jako roz-tavený vosk. Už to bude!

Položil jsem opečený vonící plátek na chleba a vytáhl kudlu. Pochoutka nesmírná, kdo ne-okusil, neuvěří!

Mezi balvany na druhém konci se vyloupila vytáhlá postava a mně leknutím upadl chleba i se slaninou na zem. Pazúr! Za leknutím šel hned strach, silný, paralyzující, neodstranitelný. Míšo Pazúr a já s ním sám v lese!

Pazúr, asi třicetiletý primitiv, surovec a těžký alkoholik, byl, jak jinak, opilý. Vrávoral. Chvilku se opíral o balvan a pak se vydal ke mně.

„Davaj,“ řekl a ukázal na jídlo, válející se na zemi.

Podal jsem mu chleba i opečenou slaninu. Pazúr usedl na jeden ze špalků a dal se do jídla.

„Ještě,“ zachrčel a ukázal na chlebník.

V chlebníku byl ještě jeden krajíc a dva plátky slaniny. Pazúr to vše rovněž spořádal. Potom si mě mlčky prohlížel. Měl jsem vlastně poprvé příležitost vidět ho takhle zblízka, jinak jsem se mu – a nejen já – zdaleka vyhýbal. Dlouhé mastné vlasy, orlí nos, vysedlé lícní kosti, knírek a neholené tváře. Na hlavě měl širák neurčité barvy, na sobě děravou košili, špinavý vojenský „kopřivák“, na nohou montérky a gumovky.

„Já už musím domů, pane Pazúr,“ řekl jsem vstávaje.

„Drž hubu, lebo ťa zabiju,“ pravil Pazúr svou čechoslovenštinou.

Dělal jsem, jako že upravuji ohniště a kradmo jsem Pazúra pozoroval. Napadlo mě, jestli by mě dohonil, když je opilý. Třeba jo, kdo ví. O Pazúrově síle, brutalitě a zákeřnosti kolovaly legendy.

„Drž hubu,“ opakoval Pazúr, ačkoliv jsem ani nehlesl.

Stmívalo se. Pazúr hodil na oheň silnou suchou větev. Už se na mne nedíval, hleděl do plamenů, jako by ho oheň fascinoval, hypnotizoval.

„Pivo máš?“

Zavrtěl jsem hlavou. A vzápětí, bylo to vteřinové rozhodnutí, jsem vyskočil a vystartoval

jsem k lesní pěšině, byla to zkratka ke svobodě.

Pazúr, ač opilý, měl najednou pohyby jako pardál. Po necelých dvaceti metrech mi ze zadu podrazil nohy, pak mě uchopil pod krkem, nadzvedl a pěstí uhodil do břicha. Šílel jsem bolestí a nadto mi Pazúr vyrazil dech. Nemohl jsem ani křičet. Potom mi zkroutil levou ruku za zády a dovedl mě zpátky k ohni.

„Toto už nerob,“ zasípal a pustil mě.

„Řeknu to tátovi,“ polykal jsem slzy. „Ten si to s vámi vyřídí.“

„Nič nepovieš,“ pravil Pazúr. „Pudeš so mnou k nám. Na Samotu.“

Měl-li jsem dříve strach, tak teď jsem se ocitl vprostřed hororu. Jít k Pazúrovým na Samotu! Panebože!

Pazúrovi přišli do pohraničí odněkud z východního Slovenska. Starý Pazúr obsadil v šestačtyřicátém osamělou usedlost po Němcích, blízko bavorské hranice. Nejprve tady hospodařili sami, starý Pazúr, jeho žena a děti. Teď krmili dobytek státního statku, ale nadále žili tak, jak byli po desetiletí zvyklí. S okolním světem se téměř nestýkali, celá rodina se zpíjela samohonkou a kdoví, co všechno se mezi nimi odehrávalo.

Starý Pazúr byl holohlavý podsaditý chole-
rik a opilec. Se svou negramotnou a prací ztr-
hanou ženou zplodil nejstaršího Štefana, který
se před pár lety oběsil v kriminálu, druhoro-
zeného Miša, pak to byla zpuštělá krasavice a ne-
náročná prostitutka Halina a po ní Imrich
a Viera.

Imro a Viera byli dvojčata, o dva roky starší
než já, a občas dokonce chodili do školy, kde
kromě vši šířili i divné mravy. Viera platila za
exota, neboť měla srostlé prsty na levé ruce.
Imro, mentálně trochu zaostalý flegmatik, už
zase asi měsíc nechodil do školy. Snad one-
mocněl, či co. Učitelka nad tím mávla rukou.
Imro nikomu nechyběl.

„Nerev, lebo ťa zaškrťím,“ varoval mě Mišo,
drže mě za límec teplákové bundy.

„Co mi chcete udělat?“ chroptěl jsem. „Já
nechci na Samotu, nechci, prosím vás, pane
Pazúr, pusťte mě!“

„Drž hubu,“ pravil temně Pazúr a mně ne-
zbývalo, než polykat slzy.

Na Samotu to bylo asi dva kilometry.

Šli jsme okrajem temného smrkového lesu.
Vlevo se rozkládaly pastviny s občasným os-
trůvkem listnatých stromů a keřů. Pazúr mě

pevně držel, už jsem ani nevnímal zápach, který se z něj linul, alkohol a špínu.

V houstnoucím šeru bylo vidět na obzoru košaté kaštiny, za kterými ležela Samota. Jak se stmívalo, udeřil do mé mysli ještě jiný strach, strach z otce, přijdu-li pozdě domů. Chtěl jsem víc podléhat právě tomuto strachu, asi proto, aby se vše, co jsem prožíval s Pazúrem, nakonec ukázalo jako špatná fantazie, iracionální a rychle pomíjívá. Pazúrova svalnatá paže však byla reálná až běda.

„Pane Pazúr, prosím vás,“ škemral jsem.

Pazúr mlčel a vlekl mě dál. Zpoza kaštanů už vykoukla Samota. Jedno z jejích oken kalně probleskávalo, asi svítili petrolejkou. Dveře omláceného baráku byly otevřené. Stál v nich starý Pazúr a kouřil.

„Kto je to!“ křikl.

„Imrov kamarád!“ zvolal Mišo. „Ide sa naňho pozrieť!“

„Užaj zmiznitě!“ Starý Pazúr odhodil vztekle nedopalek a zabouchl dveře.

Mišo mě táhl někam dozadu. Všude byl příšerný nepořádek, změť odpadků, shnilého dřeva, prázdných lahví, plechovek a starých zemědělských strojů.

Jedno ze zadních oken domu taky slabě svítilo a právě tam jsme mířili. Mišo byl podivně vzrušený, dokonce mi připadalo, že se něčemu směje. Stisk však nepovolil a přitáhl mě až k oknu.

„Pozri sa,“ zašeptal. „Náš Imro!“

Petrolejka krhavě osvětlovala úzkou místnost.

Byla v ní velká tmavá skříň, proti ní stůl s lampou a nějakým nádobím. Mezi skříní a oknem stála postel. A v ní, pod velkou, jakoby nafouklou peřinou, kdosi ležel. Bylo vidět jen hlavu ovázanou pestrým šátkem.

„To je Imro,“ šeptal vzrušeně jeho starší bratr.

„Pozri, jako krásně spí!“

„Jo... jo,“ blekotal jsem. „Je nemocnej, že jo... Tak ho pozdravujte a já už půjdu, jo?“

„On nie je nemocnej,“ usmíval se divně Mišo. „On...“

Vzduchem se mihla těžká svižná hůl.

Mišo zařval, chytil se za hlavu a padl na zem. Dříve, než mohl starý Pazúr úder opakovat, promýkl jsem se podél zdi, minul jsem kaštany a vyběhl jsem na rozlehlou pastvinu, hlavně pryč od lesa, pryč od temnoty, pryč od Samoty.

Ohlédl jsem se. Starý Pazúr běžel za mnou, ale já jsem byl přece jen pohyblivější. Nadto strach mi teď už nesvazoval nohy, ale působil jako doping. Běžel jsem, dokud jsem nedorazil k prvnímu domu ve vsi. Když jsem popadl dech, doběhl jsem, teď už volněji, domů. Mého pozdního příchodu si rodiče nevšimli.

Imro byl mrtvý. Prý lezl po trámech ve stodole a spadl na mlat. Pazúrovi věřili tomu, že jednoho dne obživne, že se z toho vyleží. Proto mu svítily a nosili mu jídlo. Ani sílící zápach je neodradil, stále prý čekali, že Imro jednou odhodí duchnu a vstane.

Když jsem za nějakou dobu strávil své hrůzné dobrodružství, přemýšlel jsem, proč mě vůbec Mišo vlekl na Samotu. Možná věděl, jak je to s jeho bratrem, ale přece jen si nebyl jistý a potřeboval se náhle někomu svěřit. Kdoví.

Asi po čtvrtroce Samota vzplanula.

Ve zbytcích stavení se našly čtyři spálené mrtvoly. Chyběl Mišo, podezřelý ze žhářství, neboť požár prý někdo úmyslně založil. Jenže Miša už nikdo nikdy nespatriil. Zmizel ze světa stejně jako celá jeho rodina. Ani ho prý příliš svědomitě nehledali.

KOVBOJ

„Jen jedno bahno a ruma, no tak...“ škemral chraplavě Peterka. „No tak, Rudi...“

Hostinský se soustředil na plnění sklenic pivem a mlčel.

Peterka se rozpačitě ohlédl. Od dvou stolů nejbližší k výčepnímu pultu zachytil škodolibé úsměvy. A zvědavost.

„Slyšíš, Rudi...“

„Tak hele, Peterka.“ Hostinský odložil právě plněný půllitr, sáhl po kasírtašce a vytáhl jakýsi lístek.

„Dlužíš mi... Moment... Dlužíš mi už dva sta padesát tři korun. Pinktlich. Dokud nezaplatíš, nedostaneš ani sodovku. A nesor mě. Když na to nemáš, tak nechlastej.“

Peterka, hubený šlachovitý třicátník divokého vzeření, neholený a usmolený, hleděl rozpačitě mezi sklenice u výlevky.

Jeho dva chladnokrevníci, se kterými pracoval v lese, zapřažení ve voze bez postranic,

trpělivě čekali před hospodou. Byli vychovaní. Když se totálně opilý Peterka vypotácel z lokálu, stihl ještě povolit brzdu a zamumlat „jed!“ Koně ho spícího sami spolehlivě přivezli k domu. Někdy spal na voze až do rozbřesku.

Peterka, přezdíváný „Kovboj“, byl asociál, jakých však bylo ve vesnici více. Bydlel se svou ženou a třemi dětmi v ošuntělém bývalém statku pod lesem. Jeho zanedbaná rodina mu byla odpovídajícím doplňkem.

„Kovboj by rád ohnivou vodu,“ ozvalo se od jednoho ze stolů, „ale dolary došly.“

Ozval se hurónský smích. Hospoda se často bavila na Peterkův účet, ale zpravidla mu to vyneslo nějaké to pití. Dnes však ne. Všude bylo před výplatou.

„Ty, Rudi,“ oslovil Peterka hospodského, „něco bych ti ukázal...“

Hospodský ho odstrčil a s věncem čerstvých püllitrů v ruce odešel mezi stoly.

„Co tady furt postáváš,“ řekl nevrle, když se vrátil.

„Něco bych pro tebe měl,“ zašeptal spiklenecky Peterka. Ale šeptat nebylo třeba, ostatní hosté si už kočího nevšimli.

„Co jako?“

„Tady to nejde,“ ohlédl se rozpačitě Peterka. „Co takhle tamhle...do kuchyně.“

Hostinský se na Peterku zkoumavě podíval a potom kývl hlavou. Šel první, Peterka za ním.

V kuchyni, stále pomrkáváje k otevřeným dveřím, Peterka vytáhl z kapsy balíček. Neuměle poskládaný novinový papír poutala červená guma ze zavařovací sklenice.

Peterka sundal gumu, rozbalil noviny a obsah balíčku podal hostinskému. „Tak hele!“ pravil významně.

Hostinský se nevěřicně probíral černobílými fotografiemi.

Byla na nich paní Peterková.

Nahá a v různých pozicích.

Na všech fotografiích se laškovně smála do objektivu. Některé snímky byly podřadnou pornografií.

„Ty vole,“ řekl uznale hostinský a znovu listoval fotografiemi.

„Ty vole, kdo to fotil? Copak ty máš foťák?“ zeptal se podezřívavě.

Peterka krčil rameny a potutelně se usmíval. „To je přece jedno, ne? Sou tvoje, všechny... Za flašku rumu,“ vyhrkl, jakoby nevěřil, že dokáže svoji nabídku vyslovit.

„Pomalů, pomalů,“ zabručel hostinský probírající se teď mnohem pomaleji Kovbojovou galerií.

„No ty vole,“ opakoval.